

**CELOŠTÁTNE KOLO OLYMPIÁDY
ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATÚRY (2018)
kategória A**

**PRVÁ ČASŤ – PÍSOMNÁ
Test**

Čas na vypracovanie testu: 30 minút

Ukážka 1 (upravená pre potreby testu)

*Dokázala si zázrak, dcérenka, nikdy som neverila, že sa ti podarí zlepíť rozbité kúsky tvojho manželstva a tvojej existencie, povedala mi jedného dňa matka, ale podozrievala som ju, že to nebolo preto, že by jej spadol kameň zo srdca, a vyslovila to tónom, ktorý mi pripadal ironický. Možno bola jediná, kto tušil, čo mám vo svojej Pandorinej skrinke, ale neodvážila sa ju otvoriť. Prvého januára 1981, kým si všetci pripíjali šampanským, dala som si predsavzatie, že zvíťazím nad nudou a pokorne sa vzdám skromného života sivej myši, bez lesku, aký vedú skoro všetci ľudia. Tieto rozumné predsavzatia mi nevydržali ani týždeň. 8. januára telefonovali zo Santiaga a oznámili mi, že starý otec je veľmi chorý, táto správa zredukovala moje sľuby na slušné správanie sa a katapultovala ma nečakaným smerom. Počas tých dlhých rokov odlúčenia sme udržiavali kontakt formou mojich strohých listov a jeho sporadických odpovedí. Rozhodla som sa mu naposledy napísať a povedať mu, že môže odísť v pokoji, pretože naňho nikdy nezabudnem. Hneď od prvých riadkov listu sa ma zmocnila cudzia vôľa a zaviedla ma ďaleko od neistej histórie nášho rodu, aby som preskúmala bezpečný svet fikcie. Na tejto ceste sa mi poplietli motívy a zotreli hranice medzi skutočnosťou a výmyslom, osoby oživali a stávali sa požadovanejšími ako moje vlastné deti. Žila som v inom svete a pritom som pracovala v škole na dvojité úväzok, od siedmej ráno do siedmej večer, a narobila som katastrofálne chyby v administrácii. Najťažší bol záver, napísala som ho veľakrát a stále sa mi nedarilo vystihnúť správny tón, raz bol sentimentálny, inokedy ako nudné litánie alebo **politický pamflet**, vedela som, čo chcem povedať, ale nemohla som nájsť vhodné slová, až kým sa duchovia znovu nevrátili do môjho života. Jednej noci sa mi snívalo o starom otcovi, ležal na chrbte vo svojej posteli. Vo sne som nadvihla prikrývku, videla som ho v tmavom obleku s kravatou a topánkami na nohách a vtedy som pochopila, že je mŕtvy. Sadla som si k nemu, medzi čierny nábytok, a začala som mu čítať knihu, ktorú som práve dopísala. Kým môj hlas rozprával príbeh, nábytok sa premieňal na svetlé drevo, posteľ sa naplnila modrými šatkami a do okna svietilo slnko. Zobudila som sa rozrušená o tretej ráno s takýmto riešením: vnučka Alba bdie pri mŕtvoľe svojho starého otca Estebana Truebu, a kým čaká na svitanie, aby ho mohla pochovať, píše históriu svojej rodiny.*

Zdroj: ALLENDE, I. *Paula*. Preložila Martina Slezáková. Bratislava : Slovart, 2001, s. 250, 251, 252. ISBN 80-7145-588-1.

12. V ktorej z nasledujúcich viet z ukážky 1 sa nachádza metafora?

- A. *Udržovali sme kontakt formou mojich strohých listov.*
- B. *Správa ma katapultovala nečakaným smerom.*
- C. *Dala som si predsavzatie.*
- D. *Kým môj hlas rozprával príbeh, nábytok sa premieňal na svetlé drevo.*

13. Ktoré z nasledujúcich slov z ukážky 1 obsahuje najväčší počet slabík?

svitanie, litánie, existencie, predsavzatie, odlúčenie

.....

14. Čo chýba v ukážke 1 z hľadiska vonkajšieho členenia prozaického textu?

.....

15. Podčiarknite v nasledujúcej vete hlásku, v ktorej prichádza pri výslovnosti k znelostnej asimilácii/spodobovaniu zo znejšej na neznelú.

Rozhodla som sa mu naposledy napísať a povedať mu, že môže odísť v pokoji, pretože naňho nikdy nezabudnem.

.....

16. Pomocou polovetnej konštrukcie vytvorte z nasledujúceho súvetia jednoduchú vetu.

Alba bdie pri mŕtvoľe starého otca a píše históriu svojej rodiny.

.....

17. Vypíšte z nasledujúcej vety eufemizmus, ktorým vyjadril rozprávač v ukážke 1 svoj emocionálny vzťah k starému otcovi.

Rozhodla som sa mu naposledy napísať a povedať mu, že môže odísť v pokoji, pretože naňho nikdy nezabudnem.

.....

Ukážka 2

Otec

Spôsoby dedinského ľudu z anglického vidieka sa Herculovi Poirotovi často zdajú trocha zvláštne a určite to platí aj opačne. Napríklad je pre mňa záhadou, prečo pri raňajkách nesmie chýbať všadeprítomný čaj. Ako si môžete myslieť, že vás na celý deň posilní taký slabý nápoj? Kde je palivo, ktoré vám pomôže naštartovať sivé mozgové bunky? Quelle horreur! No hoci tomu nerozumiem, rešpektujem to. Taký je váš životný štýl. Rešpektujem všetky nevinné eccentricité a dúfam, že aj moje výstrelky sa stretnú s rovnako chápaným prístupom.

Minulý štvrtok som sa zoznámil s lady Corneliou Tassiterovou, ktorá mi so všetkou vážnosťou bez hanby prezradila, že jej otec je starší ako jej starý otec. Menej inteligentný muž by po takom priznaní možno zbledol alebo by o ňom začal ihneď pochybovať, ale Hercule Poirot nie, ten nie! Bez váhania som tento fakt vzal na vedomie. Dokonca som rýchlo prišiel na to, že mi vlastne oznámila čosi veľmi obyčajné. Ako to? (Ako je to možné?)

Zdroj: DEDOPULOS, T. *Hercule Poirot. Záhady a rébusy*. Preklad D. Ghaniová. Bratislava : Ikar, 2017, s. 61. ISBN 978-80-551-5307-0.

18. Ktorý z nasledujúcich výrokov o Poirotovi v ukážke 2 je pravdivý?

- A. Poirot nazval v ukážke 2 čaj palivom.
- B. Poirot tvrdí, že všetci Angličania pijú na raňajky čaj.
- C. Poirot pokladá pitie čaju za výstrednosť.
- D. Poirot uprednostňuje na raňajky pred čajom iný nápoj.

19. Ktorý typ rozprávača použil autor v ukážke 2?

.....

20. Ktorými vetnými členmi sú zámená v nasledujúcej vete?

No hoci tomu nerozumiem, rešpektujem to......

21. Na ktorom myšlienkovom postupe je založené pátranie „knižných“ detektívov?

- A. na indukciu
- B. na dedukciu
- C. na exemplifikáciu
- D. na generalizáciu

22. Vypíšte z ukážky 2 synonymum k slovu *eccentricité*, ktoré použila postava Poirota.

.....

Ukážka 3

Raz sa spýtali maliara Salvatora Daliho, prečo si priviazal na prst špagátik. Dali odpovedal:

„Preto, aby som na niečo nezabudol. Špagátik mi pripomína povraz, povraz ring, ring boxera, boxer úder, úder stratu vedomia, strata vedomia alkohol, alkohol fľašku, fľaša jeden bar na Saint Germain-de-Pres, kde na mňa čaká môj priateľ Marcel Achard.“

Zdroj: BREZINA, J. [REDAKČNÝ ZNAK] o slávnych. Košice : Východoslovenské vydavateľstvo, 1985, s. 41.

23. Ktorým literárnym žánrom je ukážka 3? Na označenie žánra použite štvorslabičné slovo.

.....

24. Predstaviteľmi ktorého umeleckého smeru boli Salvador Dali či André Breton?

.....

25. Ako sa odborným názvom/termínom nazýva radenie predstáv, ktoré použil autor ukážky 3 pri citovaní Daliho?

.....

PRVÁ ČASŤ – PÍSOMNÁ Tvorba textu

Čas na tvorbu textu: 30 minút

Napište v mene ženskej postavy z ukážky 1 (Alba Trueba žije v Puente Alto) krátky (cca 10 – 15 viet) súkromný list Estebanovi Truebovi na základe informácií, ktoré ste sa o nej a o ňom v ukážke dozvedeli.

Autori: PhDr. Alena Polakovičová, PhDr. Katarína Hincová, PhD.

Recenzovala: PhDr. Adelaida Mezeiová

Redakčná úprava: Mgr. Alžbeta Palacková

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2018

OLYMPIÁDA ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATURY

Kategória A

DRUHÁ ČASŤ – ÚSTNA Tvorba rečníckeho prejavu

Predneste 5-minútový diskusný príspevok na tému **Potreba tolerancie v súčasnej spoločnosti.**

Autori: PhDr. Alena Polakovičová, PhDr. Katarína Hincová, PhD.

Recenzovala: PhDr. Adelaida Mezeiová

Redakčná úprava: Mgr. Alžbeta Palacková

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2018